

ꝛ. Collatio hæc est quidem valida, sed illicita; & Apollodorus non potest acceptare, nec retinere Prioratum, nisi se absolvi curet. *Pontas.*

CASUS XI. Alberius Episcopus innodatus excommunicatione majore contulit Parochiam quamdam Florentio, haud ignaro hujus censuræ.

ꝛ. Si excommunicatio non est publica, Episcopusque sit toleratus ab Ecclesia in suis functionibus Episcopalibus, Collatio est valida. Si autem excommunicatio sit publica, non est valida Collatio; quia totaliter ac publice abscissus a communione Ecclesiæ privatur omnibus juribus ac privilegiis, quæ membris suis concedit Ecclesia. *Pontas.*

CASUS XII. Theodulphus Episcopus fuit excommunicatus, & ut talis juridice declaratus a Papa; & tamen Vicarius Generalis ipsius confert Præbendam vacantem in Ecclesia Cathedrali.

ꝛ. Collatio hæc nec est Canonica, nec valida: Episcopus enim & Vicarius Generalis fictione juris constituunt unam eandemque personam; & consequenter, Episcopo per excommunicationem publicam sua jurisdictione privato, eadem privatur etiam Vicarius ejusdem Generalis. *Pontas.*

CASUS XIII. Ælius Vicarius Generalis contulit Parochiam, pleno jure dependentem ab Episcopo.

ꝛ. Hæc Collatio nec est legitima nec valida: foret tamen legitima, si Parochia hæc conferri debuit ad præsentationem Patroni sive Ecclesiastici, sive laici. *Pontas.*

CASUS XIV. Radulphus Episcopus in Gallia licet resignaverit Episcopatum in manus Regis, & Rex actu nominaverit Successorem; Vicarius tamen Generalis ipsius hoc non obstante confert Parochiam Renato, qui eam petiit qua Graduatus.

ꝛ. Collatio est Canonica; quia jurisdictio Episcopi non cessat per resignationem factam in manus Regis, licet acceptatam; requiritur insuper, ut resignatio a Papa admittatur, penes quem solum est solvere vinculum matrimonii spiritualis Episcopum inter, & ejus Ecclesiam. Et hinc Collatio a Vicario Generali fuit legitime facta; quia ejusdem jurisdictione adhuc subsistit, non obstante resignatione Episcopi. *Pontas.*

CASUS XV. Severus Titularis cujusdam Capellanix fundatæ in Ecclesia Cathedrali, eam permutat cum Parochia Gregorii. Uterque tractatum permutationis mittit Romam: & Severus obtenta sua provisione & confirmatione (*Visa*) ab Episcopo capit possessionem Parochiæ. Gregorio autem
suffi-

sufficit, quod sua permutatio Romæ in Registrum fuerit relata, etsi provisio non fuisset expedita; rogatque Severum, ut Capellaniam suam pure & simpliciter resignet in manus Capituli, quod eam conferendi jus habet. Severus annuit, & Capitulum confert Capellaniam Gregorio, qui ejusdem possessionem capit.

ꝛ. Collatio hæc est legitima. Cum enim instrumentum permutationis Romæ ad acta relatum, & a Papa cognitum ac probatum fuerit, labes simoniæ juris ecclesiastici, quæ in contractu permutationis intervenisse videtur, penitus absterfa fuit, sicque Capitulo potestas facta conferendi Capellaniam Gregorio. *Pontas.*

CASUS XVI. Eudoxius & Leontius Advocati patrocinantur causæ, in qua quaeritur, an Laicus posset in aliquo casu conferre Beneficium. Primus tuetur affirmativam, alter negativam.

ꝛ. Si Cliens Eudoxii gaudet privilegio, quod tribuit jus conferendi Beneficia, bene tuetur affirmativam. Verum: usque tali privilegio respondendum est pro Leontio. *Pontas.*

Vide *Beneficiatus. Provisio. Caf. 4. 5. 6. 7 & 8. Vicarius.*

COLLATOR.

1. Collator dicitur ille, cui jus competit canonicam Beneficii institutionem concedendi alicui idoneo & digno, qui illud possideat. Si Collator confert Beneficium indigno, pro hac vice excidit jure suo, idque devolvitur ad immediatum Superiorem ipsius.

2. Jus conferendi Beneficium pertinet ad potestatem jurisdictionis, non Ordinis.

3. Episcopus Diocesanus olim erat Collator ordinarius omnium Beneficiorum suæ Diocesis. Papa sibi reservavit jus præventionis in Episcopum; imò dantur casus, in quibus collatio Pontificis, etsi sit posterior collatione Episcopi, tamen prævalet. Legatus a latere & Vice - Legatus Avenionensis eodem jure gaudent, quo Papa, intra fines Legationis suæ. Si duo Clerici eodem tempore de eodem Beneficio provisum fuerunt, qui prior possessionem Beneficii adiit, alteri præfertur.

4. Episcopus Collator non potest propriæ collationis Beneficium sibi conferre, nec a proprio Vicario Generali sibi collatum acceptare; dispensatioque, si quam super hoc obtineret a Pontifice, foret abusiva. Collator in suis provisionibus eum, cui Beneficium confert, potest cogere ad dimit-

tendum Beneficium antea ab eo possessum, etsi sit suæ collationis; modo non illum cogat, ut dein dimissum alicui ex consanguineis suis conferre valeat.

5. Collator Ecclesiasticus variare non potest circa collationem semel factam, ita, ut, si Beneficium semel contulit inidoneo aut indigno, non possit amplius conferre alteri quantumcumque digno ac idoneo; devolviturque relate ad hoc Beneficium jus collationis ad Superiorem ipsius, solum tamen pro hac vice. Neque Rex ab hac regula exemptus est. Nihilominus, si Episcopus in mense quodam Graduatis assignato Beneficium concessit non Graduato, potest illud conferre Graduato, si illud requisierit.

6. Jus conferendi Beneficium aquiritur per tres actus collationis quietæ continuos. Et hoc jus alteri conferri nequit, nisi gratuito.

7. Si duo Competitores obtinuerunt a Papa Provisiones pro eodem Beneficio sub dato ejusdem diei, utriusque provisio nulla est.

8. Episcopus Beneficium Patronatus laici *jure ordinario* confert post lapsum termini Patrono a jure ad præsentandum concessi. Et Archiepiscopus *jure devoluto* confert Beneficium, quod Suffraganeus ipsius conferre neglexit intra sex menses, numerandos a die, quo Collator ordinarius vacaturæ Beneficii notitiam habere potuit; collatioque Archiepiscopi valet, si fiat intra sex menses subsequentes numerandos a die, quo sibi acquisivit jus devolutionis, nisi a Papa præveniatur. Si & Archiepiscopus intra hoc tempus negligeret conferre Beneficium, jus conferendi devolveretur per gradus ad immediatum Superiorem. Quoad Beneficia vere ac proprie electiva jus devolutionis locum jam habet post tres menses.

9. Vicarius Generalis non potest valide conferre Beneficium, nisi hæc potestas in literis demandatoriis Vicariatus ab Episcopo aut Collatore expressa fuerit; & hæc potestas potest esse absoluta aut conditionata, generalis aut limitata, ad tempus videlicet, ad locum, aut ad naturam Beneficiorum.

10. In Gallia valide Beneficium conferri non potest, nisi subdito Regis.

11. Omnis collatio facta Clerico, in quem manus injectio aut personalis comparitio in judicio decreta est, nulla est, nisi prius remissus fuerit, absolutus per sententiam Judicis.

12. Papa solus habet jus conferendi Beneficia vacantia in *Curia*. Cum eo ipso die de Beneficio providit Papa, quo illud contulit Episcopus, Papalis provisio Episcopali prævalet, si regulæ viginti dierum derogaverit Pontifex, & non aliter.

13. Quando Clericus de Beneficio provisus, postea Beneficium obtinet, vi cujus Collator jure id ipsi conferre potuit, non potest utrumque retinere, sed alterutri renunciare tenetur.

14. Concordata se non extendunt ad *Provinciam & Britanniam*: in Provincia tamen ea locum habent quoad Beneficia, quæ Papa confert mediante Vicelegato Avinionensi. Quod Britanniam attinet, Papa se conservavit in possessione reservationum latorum per Regulam nonam Cancellariæ Romanæ, & cum Episcopis partitur collationem Beneficiorum. Menses Papales sunt *Januarius, Februarius, Aprilis, Majus, Julius, Augustus, October, & December*. Nihilominus dum Episcopi actu & accurate in Diocesis suis resident, Papa iis concedit facultatem conferendi Beneficia, quæ vacant Mensibus *Februario, Aprili, Junio, Augusto, Octobri, & Decembri*, si id requirant; nec etiam contra eos his mensibus jure præventionis uti potest. Verum consuetudo est in *Britannia*, ut Episcopi non censeantur absentes, si absunt pro servitio Regis, aut pro bono Ecclesiarum suarum. Extra hos duos casus absentia etiam unius diei eos privat jure collationis. Alii Collatores ordinarii non nisi jus alternativum habent, ac quatuor menses pro conferendis Beneficiis.

15. Cum Episcopi in partibus obedientiæ positi, hoc est, Episcopi earum regionum, in quibus observantur Regulæ Cancellariæ Romanæ circa reservationem mensium, alternativæ Collationis privilegio gaudere volunt, necesse est, ut illud antea requirant per literas manu propria subscriptas ad Cardinalem Datarium, & sigillo proprio munitas, ab eoque instrumentum in acta Datarie relatum acceperint, quo declaratur, eorum acceptationem alternative collationis admittam & in acta fuisse relatum.

16. Per mortem Papæ omnes Regulæ Cancellariæ expirant, easque a Successore renovari oportet; pariter cessant reservatio mensium, & alternativa collatio. Si in *Britannia* vacat Beneficium, cujus Collator in regionibus, ubi concordata sunt in usu, Beneficium possidet, vi cujus Beneficium vacans jure conferre potest, tunc nec mensi Papali nec alterna-

ternativæ collationi subjacet, sed libere confert Beneficium vacans.

CASUS I. Chryfogonus habet jus conferendi curatum Beneficium. Proponuntur ipsi plures competitores, præter plures alios, quos ipse novit.

R. Eum, in quo nulla inhabilitas canonica tam quoad scientiam quam quoad mores deprehenditur, quique habetur pro virtuoso, debet præferre alteri sanctiori, sed minus docto, si conferenda est Parochia sita in Urbe aut inter hæreticos. Econtra præferendus est minus doctus, sed magis dives & magis misericors, si agitur de Parochia, in qua multi reperiuntur pauperes. Eodem modo discurrendum est, si conferenda est Parochia, in qua dantur multæ dissensionnes ac lites; ibi enim præferendus est homo alias bonus & ordinatæ vitæ, dexter in tractandis negotiis & præditus auctoritate alteri alioquin abundantiori in bonis spiritualibus, sed minus prædito iis qualitatibus. Et hinc Collator Beneficium tenetur conferre illi, quem judicat digniorem. *Pontas.*

CASUS II. Andronicus Collator Capellanæ simplicis rogatur a quodam consanguineo, ut eam conferat Maximo; a fratre autem suo rogatur, ut conferat Isidoro. Ambo sunt digni, Isidorus tamen dignior. An non Andronicus Capellaniam conferre potest Maximo, erga quem magis afficitur, maxime cum non agatur de Beneficio annexam habente curam animarum?

R. Etiam si agatur tantum de Beneficio simplici, Andronicus tenetur illud conferre digniori, & consequenter Isidoro. *Pontas.*

NOTA. Excipiendi ab hac regula iudicio quorundam Doctorum tres casus. 1. Si pauperi Clerico aut Parocho præ senio & annexis infirmitatibus ad functiones parochiales inhabili exinde proveniret necessaria vitæ sustentatio. 2. Si electio hominis perversi non potest impediri, nisi suffragium detur minus digno, seposito alio digniore. 3. Dum Beneficium est fundatum pro determinata familia.

CASUS III. Ascanius vult conferre Parochiam nepoti suo, et si duo alii adsint competitores æque digni.

R. In hoc casu potest præferre nepotem suum, si iudicet eum æque dignum ac reliquos. *Pontas.*

CASUS IV. Aichardus Collator Beneficii libenter id conferre vellet nepoti suo, virtutem & capacitatem habenti sufficientem, minus tamen digno aliis competitoribus; nihilominus majorem in illo habet confidentiam quam in aliis, cum perbene noverit pietatem ac docilitatem ipsius.

R. Hæc

R. Hæc confidentia non est ratio sufficiens ad excusandum Aichardum ab acceptione personarum, si nepoti suo conferat Beneficium. Ad amovendam a se omnem culpam, nepos deberet habere saltem æqualia merita cum aliis competitoribus. *Pontas.*

CASUS V. Joannes Baptista videns Parochum quemdam agoni proximum, rogat Hieronymum Patronum Parochiæ, ut sibi eam conferret in casu, quo Parochus moreretur. Patronus promittit, & promissum postea exequitur.

R. Hæc præsentatio & obtenta postmodum provisio non sunt Canonice. *Pontas.*

Vide *Beneficiatus. Beneficium. Patronatus. Patronus Cas. 5. 7. 8. Provisio.*

COMMENDA MELITENSIS.

Commendæ sunt Beneficia: aliæ vocantur commendæ justitiæ, quas quis obtinet ex prærogativa ætatis; & aliæ sunt Commendæ gratiæ, quas Supremus Ordinis Magister pro libitu confert, cui voluerit.

CASUS Potestne quis sibi comparare pensionem ex Commenda, viva voce promittendo, se ejus solutionem non repetiturum?

R. Pactum hujusmodi est illicitum; si tamen pensio fuisset constituta cum consensu Superioris, Eques Commendator fructus pensionis retinere non posset sine consensu ejusdem Superioris. *Fromageau.*

Vide *Equites.*

COMMERCIUM.

CASUS Potestne quis in Commercio valorem monetæ constituere, quem pro re sua magis expedire judicaverit?

R. Valor pecuniæ non potest pro libitu constitui; sed retinendus ille, quem Princeps eidem fixit. *Fromageau.*

Vide *Clericus Cas. 1. Empitio. Societas. Venditio.*

COMMISSARIUS JUSTITIÆ.

Intelligitur hic per *Commissarium Justitiæ* Officialis politicus, qui inquit in ea, quæ contra leges fiunt, observandaque curat edicta Judicum Politicorum &c.

CASUS. Teneturne Commissarius persequi eos, qui aperte violant constitutiones politicas?

R. Te-

β. Tenetur, quantum in se est, eos condemnandos curare, qui notorie & cum scandalo contra edicta Politica delinquant, maxime si eapropter rogatur a Parocho loci. Tolerare non potest conventus fumatorum Nicotianæ, si ii sunt prohibiti, multo minus alia suspecta ac prava conventicula. *Fromageau.*

COMMODATUM.

1. Commodati contractus ideo hoc nomine appellatur, quia totus ac unice vergit in commodum commodatarii. Est ergo commodatum contractus, quo alicui gratis conceditur res aliqua pro certo usu determinato & ad certum tempus, ea conditione, ut non aquiratur ejus Dominium, sed ut restitatur in individuo. Differt contractus hic a contractu locationis, ex quo certum lucrum potest percipi. Dicitur: *pro usu determinato & ad certum tempus*; quia 1. commodans non transfert proprietatem rei, ut fit in mutuo, sed solummodo usum. 2. Ut discernatur commodatum a precario, in quo nec tempus, nec locus, nec usus determinatur. 3. Ut exinde colligatur, rem commodatam non posse a commodatario in alium usum verti, quam a commodante in conventionem determinatum, nisi de consensu ejusdem, solummodo presumpto, ut eruitur ex his Justiniani verbis Lib. 4. Instit. Tit. 1. §. 7. *Placuit tamen eos, qui rebus commodatis aliter uterentur, quam utendas acceperint, ita furtum committere, si se intelligant id invito domino facere, eumque, si intellexisset, non permissurum; at si permissurum credant, extra crimen videri.* Insistit hic Imperator huic principio: *Furtum sine affectu furandi non committitur.*

2. Cum commodatum fiat in solam utilitatem commodatarii, tenetur hic de culpa etiam levissima, in eo consistente, quod non adhibuerit in custodienda re sibi commodata omnem illam diligentiam, quam homines in rebus propriis custodiendis & conservandis cauti solent adhibere; non tamen tenetur de casu mere fortuito, nisi 1. ex ipsius culpa talis casus acciderit. 2. Nisi rem convento tempore & requisitus non restituerit. 3. Nisi ex pacto promiserit, luiturum se etiam casus fortuitos, si quos evenire contingeret.

CASUS I. Julius Victoriano gratis commodavit suum equum ad dies 15. servituum ipsi in duobus vel tribus itineribus haud ita longinquis; sed post octiduum subito eundem repetit, licet eo nec indigeret, nec querelam adversus Victorianum haberet; teneturne ergo Victorianus in conscientia

scientia absque mora ipsi remittere equum, ita ut etiam peccet non remittendo?

β. Juxta regulam Juris *Contractus . . . legem ex conventionem accipiunt*, Victorianus cum equum ad dies 15. sibi commodatum acceperit, non tenetur illum remittere ante lapsum termini inter ambos conventi; & hæc decisio est conformis Decretali Gregorii IX. in cap. cum gratia 1. de commodato lib. 3. tit. 15. Ratio est, quam Papa allegat; *cum non decipi beneficio nos oporteat, sed juvari.* Leges civiles concordant hac in re cum Ecclesiasticis. *Pontas.*

CASUS II. Hilarius Bartholomæo Parisiis compendium iter acturo commodavit equum. Sed cum in via irruerent in ipsum prædones, equum, & quas secum habebat pecunias omnes, pleno meridie vi rapuerunt. Quisnam horum tenetur ferre jacturam equi.

β. Jactura hæc non est imputanda Bartholomæo: ille, cui commodatur res ad suum usum, non tenetur præstare casus fortuitos, qui nulla ipsius culpa accidunt, ut sunt furta violenta, seditiones, incendia, inundationes; præcipue quando nullum intervenit pactum expressum talem obligationem inferens. Gregor. IX. loc. cit. *Pontas.*

CASUS III. Instabat apud Cæsarem Martialis, ut equum suum sibi commodaret pro itinere quod Parisiis Versalias meditabatur, ibidem quatrduo moraturus, addito promisso post octiduum equum se redditurum. Impetrat equum, sed relicto quod conceperat, vel fortassis tantum simulaverat, consilio petendi Versalias, Aurelianum profectus est, urbem sexaginta & amplius leucis Parisiis distantem, nihil tale exspectante Cæsare, qui supponebat, ipsum non ultra 8. leucas equestri præsertim itinere confecturum. Taliter se gerens erga Cæsarem Martialis potestne excusari a peccato?

β. Prima ac præcipua commodatarii obligatio est, ut re sibi commodata non utatur nisi ad quod ipsum inter & Commodantem conventum est, usque adeo, ut jus peccatum obligationem hanc temere violantium furtum vocet. *Lege si ut certo 5. §. 8. ff. Commodati vel contra.* Graviter ergo peccavit Martialis taliter se gerendo erga Cæsarem.

CASUS IV. Ex negligentia vel culpa levissima Caii Argentoratum iter facientis periit equus quem Briccius ipsi commodaverat. Cujus est ferre jacturam equi hujus?

β. Certum est Cajum debere ferre jacturam hanc: equi hujus conservandi gratia tenebatur adhibere omnem præcautionem & diligentiam, quam prudens œconomus in rebus pro-

propriis conservandis adhibere solet. Gregor. IX. *loc. cit.* Quod si vero Cajus commodatum accepisset equum pro communi utilitate, culpa non foret ipsi imputanda, si levissima tantum esset. *Conferent. Condom. tom. 1. Confer. 20. sect. 3.*

CASUS V. Constantini nobilis civis Parisiensis causa quædam Rothomagi agitur; quæ cum mox per sententiam finienda esset, urgendi magis negotii ergo rogat Gervasium, ut illuc se conferat, eumque in finem unum ex equis suis ipsi commodat. Furto auferitur equus in quodam diverforio ex culpa Gervasii, contendente Constantino, Gervasium ad solvendam ejus æstimationem teneri, rectene hoc præterdit?

R. Si in proposito casu culpa vel negligentia Gervasii duntaxat fuit levis, jactura equi unice debet cadere in Constantinum, cujus solius utilitatem Commodatum respiciebat. Ratio est; quia, si Commodatum fit tantum in utilitatem commodantis, commodatarius non tenetur nisi de damno mala fide illato, aut de culpa gravi, quæ dolo æquiparatur: haud enim æquum est, commodatarium ad tam exactam obligari industriam in commodum solius commodantis, ut etiam culpam levem, aut modicam negligentiam luere debeat: *Si quidem*, ait lex Eum qui. 10. ff. Commodati vel contra. *mea causa dedi (rem) dum volo pretium exquirere, dolum mihi tantum præstabit. Pontas.*

CASUS VI. Matthæo & Clementi mercaturæ societatem inter se habentibus solvendum erat debitum bis mille librarum in loco 30. leucis ab utriusque domicilio distante. Placuit habito inter se consilio, ut Matthæus iter faceret, Clemente equum suum ipsi commodaturo. Recepto debito Matthæus revertitur, sed nondum confecto toto itinere ex ipsius incuria vel qualicunque alia ejus culpa misere perit equus. Ipsiusne solius est luere jacturam hanc?

R. Quando commodatum fit pro utilitate communi tam commodantis quam commodatarii, tenetur commodatarius ad compensationem jacturæ & damni non illius tantum, quod evenit ex mala ipsius fide, verum etiam quod ex ipsius culpa & negligentia ortum est. Soli ergo Matthæo jactura hæc imputanda est. *Ubi utriusque utilitas vertitur (Leg. Si ut certo 5. §. 2. ff. Commodati vel contra) ut in empto, in locato, in dote, in pignore, in societate, & dolum & culpa præstatur. Pontas.*

CASUS VII. Anastasius Ludovico Parisiis Burdigalas profecturo commodavit equum, qui reverso postmodum ex itinere Ludovico, dimidio quod valiturus erat pretio, reperitur factus deterior. Cujusnam est damnum hoc?

R. Si deteriorationis hujus causa fuit solus usus, qui utique vi contractus, ac proin jure competeat Ludovico, ad nullam hic tenebitur compensationem. *Leg. Eum qui 10. ff. commodati vel contra. Eum qui rem commodatam accepit, si in eam rem usus est, in quam accepit, nihil præstare, si eam in nulla parte culpa sua deteriore fecit, verum est: nam si culpa ejus fecit deteriore, tenebitur. Teneretur vero, si equi deterioratio ex ipsius culpa evenisset. Leg. Sed mihi 3. §. 1. ff. eod. tit. Pontas.*

CASUS VIII. Almachius Aureliano Gratianopolim profecturus pro commodando sibi equo apud Publium instat. Consentit Publius; sed antequam equum traderet, ejusdem æstimationem fieri curavit. Æstimabatur autem 200. francorum. Perit deinde equus ex casu mere fortuito. Cujusnam est jactura?

R. Jactura hæc tota recidit in Almachium. Æstimatio quippe de equo a Publio facta, est venditionis quædam species. *Lege plerumque 10. §. 5. ff. de jure dotium lib. 23. tit. 3.* Quando fit æstimatio rei commodatæ inter commodantem & commodatarium, id ideo fit, ut commodatarius obligaretur ad solutionem, casu quo rem commodatam non restituat, commodansque contra omnes eventus indemnem se præstaret, sibi que assicureret justum valorem rei, si fors casu quocumque demum pereat. Censetur insuper commodatarius, dum æstimationi se subiicit, omnes casus etiam mere fortuitos in se suscipere. *Si forte res æstimata data sit, omne periculum præstandum ab eo, qui æstimationem se præstaturum recepit. Leg. Si ut certo 5. §. 3. ff. Commodati vel contra. Pontas.*

CASUS IX. Paulus commodatum sibi a Ferdinando pro usu suo habebat lectum centum valentem florenos. Orto ex casu pure fortuito post aliquod tempus incendio lectus a flammis consumitur, utpote cum servandarum ab incendio propriarum rerum ac supellectilis Paulo potior cura quam lecti fuerit. Ipsiusne imputandum est damnum?

R. Cum Commodatarius potuerit evitare damnum rei sibi commodatæ, tametsi non absque dispendio propriarum rerum, damni utut ex casu pure fortuito causati reus censendus est. Excipe casum, quo res commodata est parvi momenti, propriæ vero Commodatarii res magno pretio valent.

Glossa in leg. si ut certo. v. salvas facere. Interim vero si forte intervenerit pactum expressum de casibus fortuitis, quantumcunque levis pretii res commodatae fuerint, ad harum etiam reparandum damnum tenebitur. *Pontas.*

COMMUNIO BONORUM.

1. *Communio Bonorum* maritum inter & uxorem, prout ea sumitur juxta consuetudinem universaliorem in Gallia, est quaedam species societatis inter utrumque, quae consistit in omnibus eorum bonis mobilibus, ut in numerata pecunia, supellestile, proventibus censuum, vasis argenteis, promissis, obligationibus & actionibus mobilibus, quae actu ad eos pertinebant tempore, quo matrimonium contraxerunt, aut quae ipsis obtingunt jure successionis in linea directa aut collateralis, nisi forte per clausulam expressam contrarium contineatur in contractu, aut pars mobilium fuerit excepta, ita ut non in Communione Bonorum transeat, sed maneat in possessione & dominio illius, ad quem prius pertinebat. Consistit ea Communio pariter in conquestibus immobilibus, hoc est, bonis acquisitis a die initi matrimonii usque ad ejusdem dissolutionem, sive acquisita fuerint titulo oneroso, ut est venditio, sive gratuito v. g. per legata aut donationem, nisi testator aut donans expresse voluerint, ut res legata aut donata maneat in dominio legatarii aut donatarii.

2. Fieri potest, ut mulier nubens omnino non habeat bona mobilia in communionem transitura; & tunc stipulatio inunda circa bona ipsius immobilia, vi cujus sive omnia, sive ex parte tantum fortiantur naturam bonorum mobilium, ut maritus de iis disponere possit tanquam de mobilibus, aut sicut de aliis bonis communibus, de quibus disponere potest absque consensu uxoris suae.

3. Cum consuetudines quoad hoc diversissimae sint pro diversitate scilicet locorum, quisque insistere debet consuetudini Provinciae suae, quae vim legis obtinet, quamque quilibet in conscientia servare tenetur.

4. Potest maritus vel uxor per contractum matrimonialem renunciare Communioni Bonorum. Maritus pacisci potest cum uxore, ut secum communia habeat bona sub certis conditionibus. Stipulata semel Communione Bonorum, omnes aequus, quos facit maritus, etiam in iis regionibus, in quibus non admittitur, sunt communes, & uxor eorum fit particeps. Debita mobilia ante initum matrimonium ab alterutro contracta pariter fiunt communia. Maritus non potest vendere, oppignorare aut abalienare bona, quae uxor habet

pro-

propria, absque consensu ejusdem; neque sine tali consensu per aliquod instrumentum potest obligare uxorem suam.

5. Per mortem naturalem aut civilem mariti vel uxoris cessat Communio Bonorum, si proles ex matrimonio non supervenit. Si autem liberi superveniant, iique minores, imo etiam si jam sint majores, subsistit Communio Bonorum, donec conjux superstes in forma debita conficiat exactum inventarium omnium Bonorum Communium; liberi tamen & haeredes possunt renunciare Communioni Bonorum.

6. Simpliciter & uxor post mortem mariti renunciare potest huic Communioni *rebus adhuc integris*, ea tamen conditione, ut prius confecto inventario omnia bona fideliter recensuerit; alias non admitteretur ad renunciationem, teneaturque ad dimidium debitorum solvendorum. Renunciatio fieri debet tempore & forma praescriptis per consuetudinem, extra casum, quo maritus defunctus administrasset pecuniam Regiam; tunc enim indispensabiliter renunciatio fieri debet judicialiter in praesentia Procuratoris Regii. Si ex consuetudine tempus non sit determinatum, uxor ad renunciationem semper admittitur; modo in bona communia se non immiscuerit ante confectum inventarium, aut nulla a marito bona sint relicta post processum verbalem, qui dicitur *de carentia bonorum*.

7. Postquam igitur confectum fuerit inventarium tempore & formalitatibus per consuetudinem praescriptis, expirat Communio Bonorum; imo, si consuetudo non exigit inventarium, ea expirat per quemvis actum communioni derogantem; sicuti etiam expirat, dum liberi a conjuge supervivente exigunt divisionem bonorum.

8. Caeterum uxor renuncians Communioni Bonorum habet jus *libere & absque scrupulo* sibi repetendi ea omnia, quae conformiter contractui nuptiali attulit: quod tamen se non extendit ad debita, ad quae in solidum una cum marito suo esset obligata.

CASUS I. Diogenes maritus Adelhaidis, habensque cum ea bona communia secundum consuetudinem Parisiensem, potestne absque peccato pro libitu disponere de bonis mobilibus ac immobilibus durante matrimonio acquisitis?

R. Peccat pro sua voluntate disponendo in se ipsa uxore sua; & si damnum illatum est notabile, peccat mortaliter, & committit manifestam injustitiam, si sibi attribuat bona paraphernalia uxoris suae. *Pontas.*

CASUS II. Numenius duxit viduam, quæ pro dote attulit 4000. florenos, sed ea debet 1000. florenos, five mutuo acceptos, five pro re empta solvendos, quod debitum retinuit in contractu nuptiali, in quo constituta erat Communio Bonorum, addita clausula, ut quælibet pars expungat debita ante contractum nuptialem contracta. Tribus post initum matrimonium mensibus creditores uxoris conveniunt Numenium coram Judice de solutione 1000. florenorum; & Numenius ipsis exhibet contractum matrimoniale.

3. Clausula contractui matrimoniali inserta non obest creditoribus, si ante matrimonium non fuit confectum inventarium tam ex parte mariti quam ex parte uxoris. Et juxta hanc regulam a Judice ferenda sententia est. *Pontas.*

CASUS III. Christina uxor Barnabæ vidui violentam habet suspicionem, quod maritus agat in præjudicium Communio Bonorum multa donando liberis suis ex primo matrimonio. Queritur 1. An Barnabas tuta conscientia ex bonis communibus possit pro libitu donationes facere. 2. Supposito quod id non liceat, num Christina jure a marito petat rationem de statu & administratione Bonorum Communium. 3. Si maritus recuset deponere rationem, an Christina possit sibi occulte compensare damnum, quod putat sibi illatum.

3. *Ad 1.* Barnabas non est dominus Bonorum Communium, nisi tantum quoad administrationem, ut ea tanquam bonus paterfamilias conservare studeat; & hinc non potest ea dissipare, ac expendere in favorem eorum, qui nullum ad ea jus habent. *Ad 2.* Christina non potest exigere a marito rationem administrationis. *Ad 3.* Nec occulte aliquid subtrahere pro compensatione. *Pontas.*

NOTA. Ad mitigandam responsonem ejusmodi uxori saltem permillum videtur, ut amabiliter & modeste virum percontetur, quo hæc & illa bona pervenerint, & conformiter ad datam responsonem se gerat, prudentique circumspetione utatur, ut dissipatio bonorum aut prævertatur aut reparetur; id tamen non nisi inito prius cum viris doctis ac justis consilio.

CASUS IV. Jovia uxor Alexandri quandoque suo marito in scio furripit pecuniam, eamque expendit vel in lusum, vel etiam in elemosynas. Num id fieri potest absque peccato?

3. Si bona inter eos sunt communia, id absque peccato fieri non potest. Nihilominus si id ageret, ut succurrat pauperi in extrema necessitate constituto, aut ingens malum avertat a marito suo, non peccaret. Ad hæc potest succurre-
re

re patri ac matri suæ in gravi necessitate constitutis, & facere moderatas elemosynas cum consensu tacito mariti, maxime si hic sit absens, & ea habeat administrationem Bonorum Communium. Denique si uxor marito sufficientem dotem attulit, nec familia in ulla re patiat penuriam, licebit ipsi disponere de exiguis quibusdam proventibus, quos sibi parit ex labore ultronee suscepto, ad quem maritus eam non obligat, & qui ad sustentationem familiæ necessarius non est. *Pontas.*

CASUS V. Leonardus & uxor ejus habent tres filias, quarum duæ statum Religiosum amplecti cogitant. Leonardus ægre consentit, & uni in dotem tantum assignat 1250. florenos, cum tamen cuilibet facile posset dare duplo plus, & jam actu tertix filix, quæ matrimonium iniit, pro dote dederit 5000. florenos. Conventus, in quo recipi petunt, exigit pro qualibet dotem 1500. florenorum: hinc mater, quæ fere omnem administrationem pecuniæ habet, offert residuos 500. florenos in scio marito, ne filix vocatione sua excidant.

3. Uxor manifestam committeret injustitiam, si in scio marito doti filiarum adiceret 500. florenos: sique Moniales scirent, id fieri in scio marito, absque peccato hanc summam acceptare non possent. *Pontas.*

CASUS VI. Emilia vidua post mortem mariti, qui multa contraxerat debita tam pro negotiis propriis, quam pro sustentatione uxoris ac liberorum, renunciat Communioni Bonorum, solumque sibi recipit dotem, aliaque pacta nuptialia.

3. Si Emilia se non obligavit personaliter pro debitis mariti sui, eaque non fuerunt contracta a marito in ejus solius utilitatem, absque injustitia potest se eximere a solutione debitorum, & posthabitis omnibus creditoribus suam sibi recipere dotem præter alia, quæ per pacta nuptialia ad se pertinent. *Pontas.*

Vide *Silva* Caf. 2.

COMMUNIO SACRAMENTALIS.

1. Sacrosanctum Altaris Sacramentum multis appellatur nominibus pro diversitate scilicet effectuum, quos producit, & variis, quas habet, significationibus. Dicitur 1. *Sacrificium*; quia offertur in memoriam Sacrificii Jesu Christi. 2. *Sacrosanctum Altaris Sacramentum*; quia Mysterium hoc celebratur in nostris Altaribus. 3. *Viaticum* a verbo latino *Via*

per allusionem ad comneatum, de quo sibi provident viatores. 4. *Evcharistia*, id est, *bona gratia*; quia vita æterna, quam procurat, est effectus gratiæ diviniæ, & quia continet ipsum Christum authorem & fontem omnis gratiæ. 5. Denique dicitur *Communio*; quia est symbolum unitatis Ecclesiæ, & per illud Fideles modo perfectæ Ecclesiæ incorporantur, & digneque recipientes Christo communicant, ejusque fiunt participes.

2. Et hinc Communio nil aliud est quam sumptio Corporis & Sanguinis Jesu Christi, quæ vere & realiter in Sacramento Altaris Sacramento sub speciebus panis & vini continentur. Ad quam ut digne quis accedat, requiritur. 1. Ut communicans sit in statu gratiæ; hinc sacræ Communioni præmitti debet confessio, si quis est in statu peccati mortalis, & potest confiteri; si non potest confiteri ex defectu Confessarii, & tamen sit obligatus ad Sacram Communionem, ut aliquando Sacerdotibus contingere potest, quibus *ex Officio* celebrare incumbit, tenetur saltem, quantum est in se, ad perfectam contritionem se excitare, sine qua in urgentissima etiam necessitate a sacrilegio excusari non posset: & cum hac contritione, absolute necessarium est, ut sit conjunctum sincerum ac firmum propositum confitendi & absolutionem recipiendi, quamprimum fieri poterit. 2. Requiritur ad digne communicandum, ut communicans sit jejunus, id est, nil cibi aut potus a media nocte sumpserit.

3. Quilibet Fidelis tempore Paschali ex præcepto Ecclesiæ tenetur ad S. Communionem accedere, nisi iudicio Confessarii in aliud tempus proroganda sit Communio.

4. In infirmo non requiritur jejunium ad recipiendam S. Communionem per modum Viatici. Quodcumque autem ipsi imminet mortis periculum, & non adfit hostia consecrata, nunquam licet Parocho non jejuno celebrare pro consecranda tali hostia.

5. Solus Sacerdos est ordinarius Minister S. Communionis. Ad eam autem non admittuntur pueri & puellæ, qui nondum ad annos discretionis pervenerunt; nec furiosi aut amentes; nec peccatores publici; nec denique, & quidem generaliter, quicumque hæretici & excommunicati; a quibus quoque Communio absque peccato recipi non potest.

6. Præcipuè ad S. Communionem cum fructu obeundam dispositiones sunt fides, amor, fiducia, humilitas, & intimum sese cum Christo uniendi desiderium: & hinc per hos & similes virtutum actus se quilibet ad S. Communionem præparare debet.

7. Ad S. Communionem admittendi non sunt nisi qui ad annos discretionis pervenerunt, & sufficienter instructi sunt de iis omnibus, quæ ad participationem tam ineffabilis Mysterii scitu necessaria sunt, & qui digne ad eam sunt dispositi per poenitentiam & exercitium christianarum virtutum.

8. Frequens Communio iis saluberrima est, qui admittentur; quales sunt, qui omni prorsus ad peccatum etiam veniale (plene deliberatum) affectu vacui firmas in vera pietate ac amore Dei radices egerunt. Conventus Clerici Gallicani anno 1700. ut temerariam, scandalosam, erroneam, impiam, & Sacris Literis contrariam damnavit hanc propositionem: *Frequens confessio & Communio etiam in his, qui gentiliter vivunt, est nota prædestinationis.*

9. Ad frequentem Communionem non solum requiritur status gratiæ, sed etiam abundantia pietatis ac devotionis cum omnibus dispositionibus supra memoratis. Quia autem frequenti Communioni sæpe varia obiciuntur obstacula, sive ex parte corporis, sive a mundo, sive a vitæ conditione, qua quis detinetur, sive a negotiis, quibus quis implicatur, cuilibet consulendus est pius ac doctus director conscientiæ, qui pro ratione dispositionis, quam in poenitente reperit, & juxta profectum in virtutibus christianis, quem deprehenderit, suadebit frequentiore aut minus frequentem Communionem. Certum est, progressum in virtute esse argumentum evidentissimum de utilitate frequentioris Communionis.

10. Illi, qui frequenter ad hoc SS. Sacramentum accedunt, non spernant eos, qui minus frequenter accedunt. Ecclesia olim obligavit Fideles, ut ter in anno ad S. Communionem accedant; modo autem semel tantum a Fidelibus id exigit; eaque annua Communio absque peccato mortali omitti non potest; neque huic præcepto Ecclesiæ satisficit per Communionem indignam & sacrilegam.

CASUS I. Flodoardus Parochus plures in sua parochia infantes numerat jam decennes. Parentes eorum urgent, ut tempore Paschali ad primam S. Communionem admittantur; eoquod, ut ipsi ajunt, jam sint satis maturi, & sufficienter instructi in præcipuis mysteriis fidei.

3. Potest Parochus hanc ipsis gratiam concedere, si satis discretionis habeant, ut intelligant, quid in S. Communionem recepturi sint. *Pontas.*

CASUS II. Lucas confessus est die sabbathi, animo sequenti die communicandi. Sed noctu in somno in pollutionem incidit, quam primum advertit, dum amplius impedire non potuit.

R. Cum ne quidem peccaverit, utpote nullo modo consentiendo in pollutionem, quæ dormienti accidit, non tenetur abstinere a Sacra Communione. Notandum tamen, ejusmodi pollutionem posse fieri mortaliter peccaminosam eo ipso momento, quo quis evigilat; si nempe consentiat in delectationem causatam a pollutione. Pariter talis pollutio semper mortaliter peccaminosa est, si quis posuit causam illius graviter peccaminosam; & tunc absque peccato mortali ad S. Communionem accedere non potest. Quod attinet actum conjugalem, distinguendum est. Si fit ex solo desiderio suscipiendi prolem, aut reddendi debitum petenti, juxta S. Gregorium & S. Thomam non impedit Communionem; addit tamen D. Thomas, summe conveniens esse, ut quis eo die abstineat propter impuritatem corporalem, & dissipationem spiritus ex ejusmodi actu residuam. Si vero actus conjugalis fuit peractus animo satisfaciendi libidini, dissuadenda est eo die Communio. *Pontas.*

NOTA. Consensus in delectationem est complacentia de illa deliberate continuata. Aliud autem est complacentia practica conservativa delectationis sensualis; & aliud est complacentia speculativa de effectu extrinseco pollutionis, puta, sanitate vel liberatione ad tempus a stimulo carnis. Dein pollutio tunc solum est mortaliter peccaminosa, si causa libere posita ad eam per se ex sua natura disponit, ita ut eam frequenter causare noscatur.

CASUS III. Cæsarius jam a duobus aut tribus annis excipit confessionem cujusdam pœnitentis, qui involuntarium feminis fluxum cum aliqua carnali delectatione patitur.

R. Non est arcendus a S. Communionem, maxime si hæc infirmitas sit perpetua aut diuturna, sibi que sollicitè caveat a consensu in delectationem. *Pontas.*

CASUS IV. Leocadia scemina nobilis accedit ad S. Communionem pectore denudato, ac facie fuco ac muscis, ut ajunt, sericis cooperta. Parochus autem eapropter publice ipsi S. Communionem denegat.

R. Potuit id facere Parochus, quin se reum constituat scandalali exinde causati. *Pontas.*

NOTA. S. Carolus ejusmodi scemina denegandam censet S. Communionem; non enim accedendum ad tremendum hoc mysterium nisi inter affectus religionis ac pietatis, & ea corporis compositione, quæ reverentiam spirat Sacramento debitam. C. D.

CASUS V. Vigilius post diligens examen conscientie confessus est; oblitus est autem in confessione exponere aliquod peccatum mortale, & paulo ante Communionem recordatur hujus omissionis.

R. Regulariter loquendo in eo statu non licet communicare. Verum si Vigilius, dum recordabatur peccati sui, jam se admoverat ad sacram Mensam, & absque scandalo recedere non potuit, S. Communionem recipere licuit, elicto tamen prius actu contritionis & proposito in proxima confessione exponendi hoc peccatum. Graves Authores existimant, in hoc casu S. Communionem recipi, & confessionem peccati obliti differri posse, eam tamen, quam primum fieri potest, faciendam esse. Aliud dicendum foret, si quis judicaret, Confessarium absolutionem impertiturum haud fuisse, si peccatum illud fuisset expositum. *Pontas.*

CASUS VI. Bruno facta post suam confessionem resignatione simoniaca accessit ad S. Communionem absque nova confessione; eoquod existimaret, peccatum hoc tantum esse veniale.

R. Commisit novum peccatum communicando in hoc statu: non enim hic intervenit ignorantia facti, quæ a peccato excusare posset, sed vincibilis ignorantia juris, ex qua a peccato excusari non potest. *Pontas.*

NOTA. Si ex ignorantia credidisset, omnino nullam intervenisse Simoniam, & ea Simonia solum foret juris Ecclesiastici, cujus facile datur ignorantia invincibilis, aut certe tantum leviter culpabilis, posset accedere ad S. Communionem. At vero circa Simoniam juris naturalis vel divini vix ignorari potest, nullam dari culpam solum venialem.

CASUS VII. Josselino non incidit aliquod peccatum mortale a se commissum, licet omni modo possibili conscientiam suam discussisset; & sic ad S. Communionem accessit.

R. Tale peccatum per virtutem Sacramenti Eucharistie censetur remissum, si in pœnitente reperiantur sequentes quatuor dispositiones, de quibus loquitur D. Thomas, 1. Si quis cum devotione audit verbum Dei. 2. Si quis promptum se sentiat ad exercitium bonorum operum. 3. Quando quis sincere pœnitet de peccatis suis. 4. Si quis habeat serium propositum non relabendi in eadem peccata. *Pontas.*

CASUS VIII. Euphemia puella solidæ virtutis quotidie quadam extraordinaria infirmitate corripitur, ita ut ad extrema deduci videatur: præsens contra hanc infirmitatem remedium esse ab experientia novit, si, dum infirmitatis accessum